

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน Thai Lawyers for Human Rights

109 ซอยสิทธิชน ถนนสุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310

109 SoiSittichonSuthisarnwinichai Rd. SamsennokHuaykwang Bangkok 10310
Thailand/โทร(Tel): 096-7893172 หรือ 096-7893173 e-mail: tlhr2014@gmail.com

Website: <https://tlhr2014.wordpress.com/>

ความเห็นศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนต่อการตั้งเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรี

และต่อการตายของพันตำรวจตรีปรากรม วารุณประภา และนายสุริยัน สุจริตพลวงศ์

เผยแพร่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2558

ตามที่กระทรวงยุติธรรมได้ออกคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 314/2558 เรื่องกำหนดอาณาเขตเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรี เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2558 และในวันที่ 14 กันยายน 2558 ได้นำตัวนายอาเต็ม คาราดัก และนายไมโรลี ยูซุฟูผู้ต้องหาคดีระเบิดบริเวณแยกราชประสงค์เข้ามาควบคุมตัว โดยผู้บัญชาการเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครในฐานะต้นสังกัดได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่าจะมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหารเป็นผู้คุมพิเศษจำนวน 20 ราย

ในวันที่ 21 ตุลาคม 2558 นายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ พันตำรวจตรี ปรากรม วารุณประภา และนายจิวรงค์ วัฒนเทวาศิลป์ ผู้ต้องหาความผิดมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญาได้ถูกนำตัวมาควบคุมที่เรือนจำดังกล่าวรวมเป็นผู้ต้องขังทั้งหมด 5 ราย และต่อมาวันที่ 23 ตุลาคม 2558 พันตำรวจตรี ปรากรม วารุณประภา ได้เสียชีวิตภายในเรือนจำโดยแถลงการณ์กรมราชทัณฑ์ระบุเหตุจากการผูกคอตตนเอง โดยสภาพห้องขังเป็นกำแพงปิดทึบทั้งสี่ด้านไม่สามารถมองเห็นจากภายนอกได้หากไม่เปิดประตู พร้อมทั้งระบุว่าจะมีการส่งศพไปชันสูตรพลิกศพที่สถาบันนิติเวชและตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าว

จนกระทั่งวันที่ 9 พฤศจิกายน 2558 กรมราชทัณฑ์ได้แจ้งข่าวว่านายสุริยัน สุจริตพลวงศ์ เสียชีวิตแล้วเนื่องจากระบบหายใจไหลเวียนโลหิตล้มเหลวจากติดเชื้อในกระแสโลหิต เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายนที่ผ่านมา โดยก่อนหน้านี้นายสุริยันได้ถูกนำตัวไปยังโรงพยาบาลแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง ในวันที่ 22 ตุลาคม 2558 ซึ่งอธิบดีราชทัณฑ์ได้ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่าแพทย์โรงพยาบาลภายนอกได้ตรวจสอบโดยการเสกนสมองแล้วไม่พบสิ่งผิดปกติ คาดว่านายสุริยันแกล้งป่วย และวันที่ 30 ตุลาคม 2558 นายสุริยันไม่ได้ถูกนำตัวมาฝากขังผลัดสองที่ศาลทหารโดยมีหนังสือจากทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ว่านายสุริยันป่วยเป็นโรคความดันและภาวะไขมันพอกตับ

ทั้งสองกรณีอ้างว่าได้มีการชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว โดยศพพันตำรวจตรีปรากรมได้ชันสูตรภายในทัณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์และศพนายสุริยันมีการส่งศพไปตรวจพิสูจน์ยังสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ โดยญาติไม่คิดใจถึงสาเหตุการตายและไม่มีการจัดพิธีศพ

ของทั้งสองรายแต่อย่างไร

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน มีความเห็นต่อสถานการณ์การควบคุมตัวพลเรือนภายในเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรีซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ทหาร ดังต่อไปนี้

1. สาเหตุในการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราว แม้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 จะให้อำนาจรัฐมนตรีในการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราวเพื่อคุมขังผู้ต้องขังเฉพาะกรณีก็ตาม แต่การที่คำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ 314/2558 เรื่อง กำหนดอาณาเขตเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรี ระบุเหตุในการจัดตั้ง “เพื่อประโยชน์ในด้านการรักษาความปลอดภัย และความเหมาะสมในการคุมขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ และคดีอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ต้องขังประเภทพิเศษ ที่ไม่ควรจะรวมคุมขังอยู่กับผู้ต้องขังอื่น จึงสมควรกำหนดสถานที่คุมขังไว้สำหรับผู้ต้องขังประเภทดังกล่าว” ซึ่งถ้อยคำอธิบายวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจนเพียงพอว่าผู้ต้องขังประเภท “พิเศษ” ดังกล่าวคืออะไร หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ต้องขังเป็นอย่างไร ทำให้การนำตัวผู้ต้องขังใดมาไว้ในเรือนจำเป็นการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหลักและก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องขัง นอกจากนี้ไม่ปรากฏว่าคำสั่งดังกล่าวระบุมาตรการที่อ้างว่าเพื่อรักษาความปลอดภัย ความเหมาะสมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำชั่วคราว¹ ที่แตกต่างหรือพิเศษอย่างไรจากเรือนจำปกติ เพื่อแสดงถึงความจำเป็น ความเหมาะสมและความได้สัดส่วนในการตั้งเรือนจำชั่วคราว จึงเป็นการออกคำสั่งกระทรวงยุติธรรมมาจำกัดสิทธิเสรีภาพด้วยการคุมขังบุคคลซึ่งขัดหลักความชัดเจนแน่นอน หลักการไม่เลือกปฏิบัติ และหลักความจำเป็นได้สัดส่วน ถือเป็น การบังคับใช้กฎหมายที่มิชอบและทำให้การควบคุมตัวนั้นมิชอบ ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อ 9 ที่ห้ามการควบคุมตัวมิชอบ

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนเห็นว่าการจัดตั้งเรือนจำดังกล่าวเป็นมาตรการที่ไม่จำเป็น ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และบุคคลทั่วไปไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากเป็นพื้นที่ทหาร อีกทั้งในทางปฏิบัติการประกาศตั้งเรือนจำภายในค่ายทหารนั้นเป็นการอาศัยเทคนิคทางกฎหมายทำให้ “ผู้ต้องหา” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต้องถูกคุมขังโดยเจ้าหน้าที่ทหารเสมือนเป็นการขยายระยะเวลาในการควบคุมตัวตามกฎหมายการศึกษารหัสหรือตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 3/2558 ไปโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาเนื่องจากการคุมขังระหว่างสอบสวนและระหว่างการพิจารณา

2. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการควบคุมตัวบุคคล เนื่องจากการคุมขังผู้ต้องขังนั้นมีกฎระเบียบในการควบคุมตัวอยู่เป็นจำนวนมาก และควรเป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ปี 1955 แต่เรือนจำดังกล่าวกลับใช้วิธีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ทหาร¹ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานนอก

¹ <http://breakingnews.nationtv.tv/home/read.php?newsid=768325>

สั่งกักกรมราชทัณฑ์เป็นผู้คุมพิเศษ และส่งผู้คุมจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานครไปให้คำแนะนำเรื่องงานทะเบียน และการติดต่อขอเยี่ยมญาติในกรณีต่าง ๆ แทนนั้นแสดงให้เห็นถึงความไม่พร้อมของบุคคลากรซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิของผู้ต้องขังและมาตรฐานในการควบคุมตัวบุคคล

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนเห็นว่าหน้าที่ในการควบคุมตัวผู้ต้องขังเป็นของกรมราชทัณฑ์โดยตรง การปล่อยผู้ต้องขังไว้ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ทหารซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในการควบคุมตัวบุคคล โดยอ้างประโยชน์ในการสอบสวนคดีจึงเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ซึ่งส่งผลต่อสิทธิเสรีภาพและสวัสดิภาพของผู้ต้องขังดังที่ได้ปรากฏผลเป็นการเสียชีวิตของผู้ต้องขังทั้งสองราย

3. สภาพห้องคุมขัง มาตรฐานในการควบคุมตัวผู้ต้องขัง

ตามแถลงการณ์ของกรมราชทัณฑ์กรณีการเสียชีวิตของพันตำรวจตรีปรากรม ได้ชี้แจงว่าเรือนจำดังกล่าว ดัดแปลงมาจากอาคารที่ทำการหน่วยงานทหาร โดยควบคุมตัวเป็นรายบุคคล ในห้องเป็นผนังปิดทึบทั้งสี่ด้าน ซึ่งเป็นสภาพคุมขังที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการขังเดี่ยวหรือขังแยกในห้องขังเล็กๆ ไม่มีโอกาสติดต่อโลกภายนอก ถือเป็น การปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ขัดกับพันธกรณีกฎหมายระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี โดยเฉพาะอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและกิดการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้ง ข้อ 3 ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ปี 1955 และหนังสือ กรมราชทัณฑ์ที่ ขธ.0705.1/33405 ลงวันที่ 3 พ.ย.58 ซึ่งได้กำหนดมาตรการป้องกันผู้ต้องขังเสียชีวิตและการปฏิบัติ กรณีผู้ต้องขังเสียชีวิตให้สำรวจพื้นที่ในเรือนจำและปรับปรุงทัศนวิสัยให้มองเห็นได้อย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ ผู้ต้องขังมีอาการเจ็บป่วยย่อมมีสิทธิที่จะเข้าถึงแพทย์และการรักษาพยาบาลโดยพลัน แต่เรือนจำดังกล่าวก็ไม่สามารถรองรับการรักษาพยาบาลและระยะทางห่างไกลจากทัณฑสถาน โรงพยาบาลราชทัณฑ์ อันเป็นเหตุให้ไม่สามารถช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างทันท่วงที กรณีเป็นที่ประจักษ์ว่า การดำเนินการของเรือนจำชั่วคราวฯ และกรมราชทัณฑ์เรื่องการควบคุมและดูแลผู้ต้องขังไม่ได้มาตรฐานสากล และเป็นสถานที่ที่เสี่ยงต่อผู้ต้องขังจะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เช่น ถูกเจ้าหน้าที่ซ้อมทรมานให้รับสารภาพ ถูกทำให้เสียชีวิตในสถานที่ควบคุมตัว เป็นต้น

4. กระบวนการชันสูตรพลิกศพและไต่สวนการตาย

เนื่องจากทั้งพันตำรวจตรีและนายสุริยันนั้นเสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ ซึ่งตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ต้องมีการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและฝ่ายปกครอง พร้อมทั้งต้องมีการไต่สวนการตายเพื่อให้ทราบว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึง เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำเท่าที่จะทราบได้

กระบวนการชันสูตรพลิกศพผู้ต้องขังที่เสียชีวิตในระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะหากการตายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ต้องมีการสอบสวนที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพโดยพลันจนนำไปสู่ความรับผิดชอบและการเยียวยา กระบวนการดังกล่าวจึงต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และเคารพสิทธิของผู้ต้องขังในการได้รับความเป็นธรรมและการเยียวยาต่อไป แต่หากกระบวนการชันสูตรพลิกศพเริ่มต้นด้วยความไม่โปร่งใส ไม่มีประสิทธิภาพ ข่มขู่ผลประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียชีวิต เป็นการละเมิดสิทธิในการได้รับพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ตามข้อ 14 ICCPR

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนมีข้อสังเกตว่า การชันสูตรเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้สิ้นสงสัยถึงสาเหตุการตายได้จึงต้องมีการผ่าศพเพื่อให้ทราบสาเหตุของการตายที่แท้จริงตามมาตรา 151 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่การเสียชีวิตทั้งสองกรณียิ่งน่าสงสัยมากยิ่งขึ้นเมื่อทั้งสองกรณีมีการเผาศพทันทีโดยไม่มีการจัดงานศพตามปกติประเพณี อย่างไรก็ตามศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนขอเรียกร้องให้เปิดเผยบันทึกการรับตัวผู้ต้องขังเข้าเรือนจำ ประวัติการรักษาพยาบาล รายงานชันสูตรพลิกศพ ภาพถ่ายศพผู้ตาย ภาพถ่ายสถานที่เสียชีวิตของบุคคลทั้งสองเพื่อความโปร่งใสถึงการควบคุมตัวและสาเหตุการตาย เพราะที่ผ่านมาสังคมถูกตัดขาดช่องทางการตรวจสอบและรับทราบเพียงข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐเพียงด้านเดียวเท่านั้น

5. การตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง

ตามที่แถลงการณ์ราชทัณฑ์ทั้งสองฉบับชี้แจงว่าจะมีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีเสียชีวิตนั้น ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนเห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว และขอเสนอแนะให้คณะกรรมการนั้น ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทางการแพทย์และมาตรฐานในการควบคุมตัวบุคคลภายในเรือนจำ มีความเป็นอิสระและเป็นกลางในการตรวจสอบ โดยขอให้เปิดเผยรายชื่อ คุณสมบัติ กรอบระยะเวลาและผลในการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าวทั้งสองกรณี

ด้วยเหตุสถานที่และบุคคลากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหารที่ได้รับมอบหมายนั้นขาดทักษะและความเชี่ยวชาญในการกำกับดูแลสวัสดิภาพของผู้ต้องขังให้เป็นไปตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชน ไม่มีความเหมาะสมในการควบคุมตัวและไม่มีเหตุจำเป็นในการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราวในพื้นที่มณฑลทหารบกที่ 11 ซึ่งส่งผลให้เกิดเหตุร้ายกับผู้ต้องขังถึงสองราย ศูนย์ทนายความจึงขอเรียกร้องให้ปิดเรือนจำชั่วคราวแขวงถนนนครไชยศรีและย้ายผู้ต้องขังไปยังเรือนจำพิเศษกรุงเทพ และเปิดเผยเอกสารการชันสูตรพลิกศพ พร้อมทั้งเปิดเผยรายงานตรวจสอบข้อเท็จจริง

ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใส เป็นไปตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมาย และสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนว่าสิทธิในกระบวนการยุติธรรมจะได้รับความคุ้มครองโดยเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้การปกครองของคณะรัฐประหาร

ด้วยความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพ

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน